

**Розділ I. ДИНАМІКА КУЛЬТУРИ. КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ.
КУЛЬТУРА ТА ТРАДИЦІЇ**

**Part I. DYNAMICS OF CULTURE. CULTURAL MEMORY.
CULTURE AND TRADITIONS**

УДК 124.5:[008:271.2]

Чумаченко Марина Олександрівна,
аспірантка Харківської державної академії культури, м. Харків

**РОЛЬ СВІТЛА І ТЕМРЯВИ В АКсіОЛОГіЧНІЙ ПЛОЩИНІ
КІЄВО-ПЕЧЕРСЬКОГО ПАТЕРИКА**

Розкрито роль світла і темряви як аксіоманіфестантів та аксіоконструктів сакрального в агіографічному наративі Києво-Печерського Патерика. Висвітлено особливості інтеграції світла і темряви як символічних елементів міфопоетики до теологічної сфери. Розглянуто семантичний спектр утілень світла і темряви, їх функції в аскетичній практиці Святих отців.

Ключові слова: світло, темрява, аскетична практика, міфопоетика, аксіологія.

Досвід дослідження агіографічної літератури покликаний наблизити до різнорівневої та багатовекторної реконструкції процесу виникнення і особливостей застосування символічних форм світла і темряви як аксіоконструктів та аксіомодулянтів в українській православній культурі. Світло і темрява – смислові сакралізовані конструкти духовної творчості. Образи, породжені в системі аскетичної практики, пропагандованої в Києво-Печерському Патерику, є фундаментом ціннісної орієнтації всієї православної культури. Аксіологічно-культурна полікодичність світла і темряви, в основі якої лежить міфопоетичне, знаково-символічне, онтологічно-трансцендентне підґрунтя, слугує маніфестантами феномену сакрального як центрального смислового стрижня в інтерпретації релігійних пам'яток. Як зазначає О. Смоліна: Поняття «Світло»..., «Істина», «Краса»... є не абстракціями, але іменами Божими, вони мають онтологічний статус, апріорне буття та глибинну сутність. Одним із завдань, які стоять перед ченцем, є особисте осягнення цієї сутності, що мовою традиції визначається як «споглядати значення всього суцього та «духовно сприймати думки про речі» і виражає напрям розвитку когнітивної здатності особистості» [11; 56].

Метою статті є розкриття аксіологічних потенцій світла і темряви в сакральному полі Києво-Печерського Патерика.

Перманентне звернення автора Патерика до метафоричних надбудов світла/темряви зумовлене прагненням підкреслити трансцендентність викладеного тексту, його над буттєвий статус. Апеляція до текстів Старого та Нового завітів («Бог є світло, і немає в Нім жодної темряви!» [2; 272]), причетність до духовного виміру християнської традиції («...окрім загальновідомого кола житійної літератури, наголосимо на знайомстві упорядників «Патерика» хоча б із «Ліствицею» Іоана Ліствичника», отже, так чи інакше, – зі спадщиною кападонійців, свв. Ніла Синайського, Євагрія Понтійського, а також західних отців Іоана Кассіана Римлянина і Григорія Великого (Двоєслова), на яких «прямо або глухо він посилається» [3; 28], а також «Прологом, Літописом Нестора» [1; 11]) священно легітимуює світло/темряву як маніфестантів божественної природи або інфернальності.

Автор Києво-Печерського Патерика, включивши мову міфопоетики до теологічного полотна свого доробку, органічно поєднав її з філософським категоріальним апаратом і тим самим інтегрував поетику міфу і символізму в християнське світобачення. Світло як елемент сакральної антропології – сполучна ланка в трансцендентному діалозі, комунікаційному каналі «людина–Бог». Священно-легітимовані, санкціоновані священним текстом Біблії «символічні похідні» світла є аксіодієвими елементами ієрофанії. В текстах Біблії зазначається: «... ви світло в Господі, – поведіться, як діти світла» [2; 226], «Око твоє – то світильник для тіла; тому, як око твоє буде дуже, то й усе тіло твоє буде світле» [2; 90], «І життя було в Нім, а життя було Світлом для людей... Він прийшов на свідоцтво, щоб засвідчити про Світло...» [2; 112], «Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха» [2; 272]. Відповідно до цього, в Патерику пролонгується концепція «відкритої антропологічної моделі», оскільки «якщо Бог за

свою сутність невизначений, то і людина, створена за образом Божим, також не може бути у всій повноті охоплена розумовим визначенням» [11; 59]. «Бог є світло» і «Ви – світло в Господі» – імперативи з допомогою яких встановлюється наближення, причетність до нумінозного – божественного. У життєписній «надреальності» вони мають такі форми: «... Антоній... найсвітліший світильник...» [5; 16], «Феодосій просявав світлом справ своїх, як одне зі світил небесних» [5; 30], «Феодосій... був воістину світилом, просявавши, наче в п'ятні, в своєму великому смиренні, у повчанні всім своїм учням» [5; 32], «Никон... показав себе єдиносущним із преподобними отцями Антонієм і Феодосієм... разом із ними... три світила, які сяяли в темному місці і розганяли темряву бісів» [5; 73], «Господь зібрав в обителі Матері Своєї таких чорноризців, які сяяли великими чеснотами» [5; 92], «... блаженний Ніфонт як світильник... просявав великою ревністю в улаштуванні і укріпленні православ'я» [5; 166], «Преподобний Агафон як світло в небі зі святими в славі, тілом же в нетлінні з преподобними тут (в печері)» [5; 191] та ін. Саме завдяки тому, що печерники вибували з «білого світу», середнього «поверху» буття й заглиблювалися вниз, вони потрапляли на небо (А. Вознесенський – «хук параболою»), а первозданий морок став умовою появи внутрішнього «світла» первообразу (сислового субстрату) [6; 55].

Аксіоконструкти світло і темрява в духовно-сислової площині агіографічного нарративу виконують функцію сакрального супроводу аскетичної практики Святих отців. Духовна трансформація аскета – шлях, «який можна позначити як модель індигенної особистості в культурі ченця» [11; 47]. «Найближча дорога до Бога – «іночий чин», – саме в ньому здійснюється акт зламу від абстрактно-пропагованих канонів у миру до реально-втільованих духовних подвигів на шляху до Ісуса Христа. Світло і темрява в героїчній герці «святих угодників Божих» за духовне очищення символічні надбудови в: а) боротьбі з інфернальними силами («... все життя його (преп. Антонія Печерського – М. Ч.) у тому усамітненому місці (печері – М. Ч.) було безперервною боротьбою з миро держателем темряви цього віку» [5; 16], «...з особливою силою вони (моці Антонія Печерського – М. Ч.) відганяли від людей темряву бісівську» [5; 18], «Злі духи наносили йому рани, як і св. Великому Антонію Єгипетському; але преподобний, як добрий воїн Христа, перемагав безліч полків князя темряви молитвою і постом» [5; 41], «Преподобний Никон..., Антоній і Феодосій... сяяли в тому темному місці і розганяли темряву бісів» [5; 73], «Було іноді у бісів бажання налякати блаженного (Ісаакія – М. Ч.) ... Він же сміливо відповідав їм: «...ви – п'ятма, то ж і ходіть у п'ятні». І разом із тим, знаменуючи себе хрестом, як і в усіх інших бажаннях бісів, відразу руйнував диявольські підступи» [5; 91]); б) смиренності («Преподобний Феодосій не величався тим, що князь і вельможі його почитають, але був воістину світилом, що сяє в темряві» [5; 31]); в) молитві («В цій обителі і донині сяє добродіє житіє у співі, молитвах і послуху, для слави Всемогутнього Бога, Пречистої Його Матері і свв. Антонія і Феодосія» [5; 93], «Коли закінчив я (преп. Іоанн – М. Ч.) молитву, раптом світло божественне засяяло як блискавка, і лютий змії той зник...» [5; 118]); г) пості («Коли для братії влаштовувалась особлива, більш різноманітніша трапеза, то сам преподобний (Феодосій – М. Ч.) завжди їв сухий хліб і пив воду, але ніхто і ніколи не бачив його за трапезою сумним, задуманим, але завжди його обличчя було веселе і світилося благодаттю Божою» [5; 40]).

Аскетична практика пов'язана з двома бінарними онтологічними координатами – розумінням неминучості смерті і тим самим відкриття шляху до здобуття вічного блаженства. Святі мученики, коли зазнавали страшних мук і смертної кари, вбачали в них бажане очищення від власної гріховності, святі ж отці, охоплені прагненням покаяння, йшли в безвихідний затвір, де віддавалися плачу і риданням від бачення гріховності своєї і всього людства [8; 93]. Наведені ціннісні константи свідомості сплетені з есхатологічною перспективою. Християнська концепція передбачає відсутність страху перед смертю, розглядаючи останню в кількох темпоральних вимірах. По-перше, в минулому часі – існування людини до прийняття Христа (духовне небуття) і пізнання необхідності життя у Богові – нове народження. По-друге, в теперішньому часі – розуміння смерті в якості стимулу до зміни життєвих орієнтирів (топос критичного переосмислення свого життя). По-третє, в майбутньому часі – можливість ввійти в Царство Небесне – сакральний ідеал, який встановлює онтологічну спрямованість. Світло в площині смерті, як останньої сходинки до святості, до Бога – аксіоманіфестант набуттєвого божественного універсуму: «Феодосій... помер для світу і перебував у печері, як зерно в землі, воскрес у Христі і породив багато плодів – іноків, народжених його духом і вихованих його прикладом благочестя і правди» [5; 52]; «Даміан... тяжко захворів і, відчуваючи кінець свого тимчасового життя, молився Богу зі сльозами, кажучи: «Господи мій, Ісусе Христос... залучи мене до світла Твого, яке уготоване праведникам». Під час молитви біля його ліжка з'явився ангел в образі преподобного

Феодосія... і сказав: «Чадо, молитва твоя почута Господом... Коли Господь Бог повелить тобі залишити цей світ і відійти до Бога, тоді я не буду розлучатися з тобою, ми разом будемо у світлі уготованому» [5; 84].

Преподобний Марк, звертаючись до Феофіла, сказав: «... проси у Господа, щоб побачити тобі славу Його в споконвічному світлі. І смерті не бажай, бо прийде вона, навіть якщо її не бажатимеш... за три дні до смерті твоєї ти прозрієш і так відійдеш до Господа, і побачиш там світло безкінечне і славу невимовну» [5; 130].

У Києво-Печерському Патеріку відображений конфесійний топос – нетлінність святих мощів, через які встановлюється зв'язок профанного і сакрального вимірів. У «Сказанні про перенесення чесних мощів преподобного і Богоносного отця нашого Феодосія Печерського» відмічається: «Відкриття святих мощів преподобного Феодосія знаменувалось дивними знаменнями і чудесами. Вночі, коли розкопували могилу преподобного, багато хто бачив надзвичайне, променисте світло над печерою Феодосія, що розповсюджувалося до великої Лаврської церкви, куди були перенесені його мощі» [5; 49]. Світло в нумінозному полі фізичного небуття тіла і священної присутності в ньому – сакральна легітимація його як елементу божественного виміру, що наділяє мощі чудодійними властивостями. У «Свідоцтві преподобного Нестора про святих блаженних перших чорноризцях Печерських» зазначається: «Взаємна любов братії... і після смерті сяє, як негаснучі світила, різноманітними чудесами...» [5; 93]; «По словам стародавнього напису на гробі, преподобний Агафон «... як світло в небі зі святими в славі, тілом же в нетлінні з преподобними тут (в печері) перебуває» [5; 191].

Світло в площині Києво-Печерського Патеріка – активний символічний, смислоутворюючий елемент, пов'язаний з сакральною топографією Києво-Печерської Лаври. Проблема витоків сакральної топографії Лаври є важливою для віднайдення генези її духовного досвіду та зразків його наслідування. Це допоможе виявити ті сакральні джерела, які жили і живлять донині не тільки сам монастир, а й усю східнослов'янську православну Ойкумену, адже духовно Лавра простягається далеко за межі її мурів у просторовому відношенні і за її хронологічні межі – у часовому [7; 131]. Розбудова Києво-Печерської обителі, «постійне пропагування її християнських святинь увінчалась укладанням на початку XIII ст. Печерського Патеріка [4; 21]. В свою чергу, на сторінках цієї пам'ятки агіографічної літератури відображені перші кроки у розширенні Лаврського комплексу і пов'язані з ним дива: «Коли братія умножилась, преподобний (Феодосій – М. Ч.) став молити Бога, як би йому переселитися на інше, більш обширне місце і збудувати кам'яну церкву в ім'я Пресвятої Богородиці. Господь, почувши його молитву, вказав на місце для переселення і забудови церкви і прославив багатьма чудесами. ... з верхівки церкви вийшла вогняна дуга, один кінець якої спирався на церкву, а другий на той пагорб, на якому преподобний Феодосій збудував нову кам'яну церкву» [5; 44]. Далі, автор наводить свідоцтва очевидців щодо цієї події: «ті, хто жив поблизу монастиря... побачили сильне світло над монастирем. У світлі тим було багато іноків, які виходили з старої церкви, і прямували на місце нової, інші йшли з свічками в руках і співали. Попереду всіх йшов преподобний Феодосій» [5; 44]. Світло як знамення для нового місця зведення церкви – сакральна санкція божественного схвалення, священної присутності на Святій Землі київської обителі.

Автор Києво-Печерського Патеріка залучив до житійного нарративу «міфопоетичну систему світло/темрява» [10; 188], в якій ці аксіоконстанти співвідносяться з космогонічними поглядами. Мозаїчно-строката палітра метафоричного залучення солярної символіки, місяця, зірок – апеляція до Бога («Бо сонце і щит – Господь, Бог» [2; 593]), божественного. Святий Григорій Богослов писав: «Те, що для плотської людини – сонце, те для духовної – Бог» [9; 10]. Звернення до символіки космічних об'єктів, санкціоноване в священному тексті, стає сакральним фактором уподібнення, корелятором в аскетичній практиці досягнення святості. В Євангелії Св. Матвія відмічається: «Тоді праведники, немов сонце, засяють у Царстві свого Отця» [2; 20]; подібне читаємо у пророка Даниїла: «А розумні будуть сяяти, як світила небозводу, а ті, хто привів багатьох до праведності, немов зорі, навіки віків» [2; 902]. Тому вже у передмові Патеріка Києво-Печерська обитель та життя святих подвижників розглядаються крізь призму космогонії: «Ніде не можна знайти такого достатку і багатства прикладів, гідних наслідування, як у життях, що оповідають про чесноти і подвиги великих преподобних отців святої Києво-Печерської обителі – цього сонця променистого і джерела світла безкінечного. Як сяюче незчисленними зірками небо, сяють преподобні отці Києво-Печерські своїм дивовижним, безгрішним, рівно ангельським життям, освітлюючи з Києва, матері міст руських і «джерела християнства і вчення книжного», всю святу Русь неосяжну» [5; 8]. І надалі в тексті: «... Богоносний отець Антоній... променисте сонце» [5; 16], «Преподобний Феодосій був другим великим світилом... як місяць досконалий, сприйняв

світлість рівноангельського життя і незчисленними своїми учнями, як зірками, просвітив ніч нехтування чеснотами...» [5; 20], «...як істинне дзеркало, відображаючи в собі ті прекрасні світила небесні – зірку, місяць і сонце, – блаженний Сімеон втілює в собі також зоряне, місячне і сонячне світло. Він був... як зоря вранішня, як місяць повний і як сонце, сяюче на Церкву Всевишнього...» [5; 172], «Преподобний Ісаакій... просвітився перед Богом добрими справами, як сонце» [5; 88] та ін. Перманентне використання небесної символіки екстраполює міфопоетику світла до агіографічного тексту патерика, а відтак, з огляду на його значення для православної культурної традиції, і до теологічної сфери взагалі.

Діалектика існування світла і темряви та їх смислова трансформація знаходять своє відображення у численних модифікаціях священного (ієрофанії). Світло в сакральній площині Патерика виконує функцію соціокультурного регулятора в аскетичній боротьбі за святість під ціннісним індексом «+», проте кореляція цього аксіоманіфестанта в напрямі презентації інфернальних сил змінює його ціннісну орієнтацію на знак «-». Так світло стає знаменням не божественного втручання, а спокуси з боку диявола. У Києво-Печерському Патерику знаходимо наступне: житіє преподобного Ісаакія: «... несподівано засяяло в печері світло велике, ніби від сонця. Не можливо було вільно відкрити очі. В той же час з'явилися два біси в образі прекрасних юнаків, обличчя їх сяяли, як сонце. Біси сказали: «Ісаакій! Ми янголи і ось йде до тебе Христос з іншими янголами». Ісаакій встав і побачив безліч бісів, обличчя яких сяяли; один із них, що стояв посередині, сявав найбільше – від лику його сходило проміння. Біси сказали святому: «Ісаакій! Ось Христос – вклонися йому». Ісаакій, не зрозумівши бісівської омани... вклонився тому, як Христу. Відразу біси вчинили крик великий, кажучи «Наш Ісаакій!...»» [5; 89]; житіє преподобного Микити: «... тоді душогубний змії сказав: «Посилаю тобі янгола мого... виконуй волю його...». І відразу з'явився перед ним біс у подобі ангела»; житіє преподобного Феодора і Васима: «Заснувши, преподобний побачив уві сні біса, що з'явився в образі світлого і ошатно одягненого янгола, який показував преподобному скарби в печері» [5; 131].

Таким чином, використання метафоричних надбудов світла і темряви, апеляція до текстів Священного Писання покликані підкреслити спадковість і сакральну причетність Києво-Печерського Патерика до духовного виміру християнської аскетичної культури. Залучення символічно-знакових елементів світла і темряви органічно поєднують мову міфопоетики з агіографічним наративом. Виконуючи роль соціокультурного регулятора, світло і темрява можуть слугувати біполярним ціннісним орієнтиром, а діалектика їх існування не виключає смислової трансформації від протиставлення до взаємозаміни. Багатовекторність охопленої теологічної проблематики Патерика торкається й питань сакральної топографії, в якому світло виконує роль сакральної санкції в означенні місця для розбудови обителі. Аксіоконструкти світло і темрява в особливій аскетичній практиці, пропагованій в Києво-Печерському Патерику, виконують семантичний спектр функцій в теологічній, філософській та культурній рефлексіях.

Список використаної літератури

1. *Абрамович Д.* Києво-Печерський Патерик. Вступ. Текст. Примітки (Пам'ятки мови та письменства Давньої України) / Д. Абрамович. – К. : Друк. Всеукр. Ак. наук, 1930. – 231 с.
2. *Біблія або книги Святого писма Старого та Нового заповіту.* – Б. м. : Об'єднання біблійних товариств, 1990. – 1233 с.
3. *Горський В. С.* Образ Христа в українській культурі / В. С. Горський, Ю. І. Сватко, О. Б. Киричок. – К. : ВД «КМ Академія», 2001. – 200 с.
4. *Кабанець Є.* Історія Печерської канонізації / Є. Кабанець // Людина і світ. – 1997. – № 1. – С. 20–25.
5. *Києво-Печерський Патерик или сказания о житии и подвигах Святых Угодников Киево-Печерской Лавры.* – К. : Либідь, 1991. – 255 с.
6. *Мойсей І.* Сенс печери / І. Мойсей // Людина і світ. – 1997. – № 8. – С. 50–55.
7. *Нікітенко М. М.* До джерел сакральної топографії Києво-Печерської Лаври / М. М. Нікітенко // Лаврський альманах : зб. наук. пр. – К. : Віпол, 2002. – Вип. 7 : Києво-Печерська Лавра в контексті української історії та культури. – С. 131–135.
8. *Нікітенко М. М.* До проблем поховального обряду Лаврського пантеону / М. М. Нікітенко // Лаврський альманах : зб. наук. пр. – К. : Пульсари, 2001. – Вип. 5 : Києво-Печерська лавра в контексті української історії та культури. – С. 92–97.
9. *Сербський М. (святитель).* Символи і сигнали / М. Сербський. – Л. : Вид-во. Бадікова Н. О., 2014. – 48 с.
10. *Словник символів культури України* / заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренко. – К. : Міленіум, 2002. – 260 с.
11. *Смоліна О. О.* Культура православного чернецтва : монографія / О. О. Смоліна. – Луганськ : Ноулідж, 2014. – 218 с.

References

1. *Abramovych D.* Kyievo-Pecherskyi pateryk. Vstup. Tekst. Prymitky (Pamiatky movy ta pysmenstva Davnoi Ukrainy) / D. Abramovych. – K. : Druk. Vseukr. Ak. nauk, 1930. – 231 s.
2. *Bibliia abo knyhy Sviatoho pysma Staroho ta Novoho zapovitu.* – B. m. : Obiednannia bibliinykh tovarystv, 1990. – 1233 s.
3. *Horskyi V. S.* Obraz Khrysta v ukrainskii kulturi / V. S. Horskyi, Yu. I. Svatko, O. B. Kyrychok. – K. : VD «KM Akademiia», 2001. – 200 s.
4. *Kabanets Ye.* Istoriia Pecherskoi kanonizatsii / Ye. Kabanets // Liudyna i svit. – 1997. – № 1. – S. 20–25.
5. *Kiyevo-Pecherskiy Paterik ili skazaniya o zhitti i podvigakh Svyatykh Ugodnikov Kiyevo-Pecherskoy Lavry.* – K. : Lybid, 1991. – 255 s.
6. *Moiseiv I.* Sens pechery / I. Moiseiv // Liudyna i svit. – 1997. – № 8. – S. 50–55.
7. *Nikitenko M. M.* Do dzherel sakralnoi topografii Kyievo-Pecherskoi lavry / M. M. Nikitenko // Lavrskyi almanakh : zb. nauk. pr. – K. : Vipol, 2002. – Vyp. 7 : Kyievo-Pecherska lavra v konteksti ukrainskoi istorii ta kultury. – S. 131–135.
8. *Nikitenko M. M.* Do problem pokhovalnoho obriadu lavrskoho panteonu / M. M. Nikitenko // Lavrskyi almanakh : zb. nauk. pr. – K. : Pulsary, 2001. – Vyp. 5 : Kyievo-Pecherska lavra v konteksti ukrainskoi istorii ta kultury – S. 92–97.
9. *Serbskyi M. (sviatytel).* Symvoly i syhnaly / M. Serbskyi. – Lviv : Vyd-vo Badikova N. O., 2014. – 48 s.
10. *Slovyk symboliv kultury Ukrainy* / zah. red. V. P. Kotsura, O. I. Potapenko, M. K. Dmytrenka. – K. : Milenium, 2002. – 260 s.
11. *Smolina O. O.* Kultura pravoslavnoho chernetstva : monohrafiia / O. O. Smolina. – Luhansk : Noulydzh, 2014. – 218 s.

Чумаченко Марина Александровна, аспирантка Харьковской государственной академии культуры
Роль света и тьмы в аксиологической плоскости Киево-Печерского Патерика

Раскрыта роль света и тьмы как аксиоманифестантов и аксиоконструкторов сакрального в агиографическом нарративе Киево-Печерского Патерика. Освещены особенности интеграции света и тьмы как символических элементов мифопоэтики в теологическую сферу. Рассмотрен семантический спектр воплощений света и тьмы, их функции в аскетической практике Святых отцов.

Ключевые слова: свет, тьма, аскетическая практика, мифопоэтика, аксиология.

Čumačenko Maryna, aspyrant Xarkovskoj hosudarstvennoj akademyy kulturu

Role of light and darkness in the axiological meaning of Kiev Pechersk Patericon

Role of light and darkness as axiological demonstrators and axiological constructors of sacral in hagiographical narrative of the Kiev Pechersk Patericon was considered in the Article. Special aspects of integration of light and darkness as symbolic elements of myth poetics to theological area were highlighted. Semantic spectrum of light and darkness image and their functions in the ascetical practice of the Holy Fathers were reviewed. Experience of hagiographical literature research shall move closer to split-level and multiple view reconstruction of emergence process and to peculiarities of using symbolic forms of light and darkness as axiological constructors and axiological modulants in Ukrainian orthodox culture. Images produced in the system of ascetic practice promoted in the Kiev Pechersk Patericon are fundamentals of value orientation of all orthodox culture.

Purpose of the Article is to develop axiological potential of light and darkness in the sacral field of the Kiev Pechersk Patericon.

Using metaphoric additional elements of light and darkness, appellation to Religious texts shall underline heritage and sacral belonging of the Kiev Pechersk Patericon to the religious dimension of the Christian ascetic culture. Involvement of symbolic and iconic elements of light and darkness naturally combines language of mythopoetics with hagiographical narrative. Being a social and cultural regulator light and darkness may serve as bipolar value orientations, and dialectics of their existence is not exclusive of semantic transformation from contraposition to mutual substitution. Multiple view of the covered theological topic related to the Patericon also involves the issue of sacral topography wherein light represents sacral sanction in determination of place for mansion development. In the special ascetic practice promoted in the Kiev Pechersk Patericon light and darkness, axiological constructors, perform semantic spectrum of functions in theological, philosophic and cultural reflections.

Prospects of the further research are related to study of axiological demonstrators of light and darkness in the religious memorials of the Ukrainian orthodox culture allowing following the process of myth poetics integration to the theological field.

Key words: light, darkness, ascetic practice, myth poetics, axiology.

Надійшла до редакції 2.11.2015 р.